

Кириленко О. П.

завідувач кафедри фінансів, д. е. н., професор

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Центральним питанням фінансової політики є забезпечення фінансовими ресурсами органів державної влади та місцевого самоврядування, що необхідно для виконання функцій і завдань, покладених на них Конституцією України. Саме належна матеріально-фінансова база є обов'язковою умовою повноцінного функціонування владних інституцій; вона значною мірою визначає склад та якість тих послуг, які вказані структури надають громадянам.

Протягом останніх років визначилася і продовжує загострюватись негативна тенденція недофінансування повноважень органів місцевого самоврядування, які їм делегують органи державної влади. Як відомо, такі повноваження стосуються надання послуг у сфері освіти, охорони здоров'я, соціального захисту населення, державного управління тощо.

В Законі України «Про Державний бюджет України на 2012 рік» передбачено надання дотацій вирівнювання місцевим бюджетам (які, власне, є основним інструментом фінансового забезпечення виконання делегованих повноважень) в обсягах, достатніх для фінансування відповідних закладів, лише протягом 9–10 місяців поточного року. За даними Асоціації міст України ступінь незабезпеченості делегованих повноважень на 2012 рік в бюджетах:

- окремих обласних центрів досягає 35% (Донецьк і Дніпропетровськ);
- міст обласного значення – більше ніж 40% (Біла Церква, Дебальцеве, Дніпродзержинськ, Ладизин), 55,6% (Прилуки), 77,2% (Стаханов);
- міст районного значення – більше ніж 50% (Береслав, Збараж, Іллінци, Куйбишев, Радивилів, Сколе) [1].

Застосування такого підходу в бюджетному плануванні на рівні місцевих бюджетів змушує органи місцевого самоврядування спрямовувати доходи другого кошика (призначені для фінансування власних повноважень) на забезпечення делегованих державних повноважень. На 2012 р. з

182 міст, по яким Асоціація міст України проводила розрахунки рівня забезпеченості повноважень, 164 планують вимушене залучення коштів. Така практика призводить до стабільного недофінансування власних потреб місцевого самоврядування.

Надання дотацій вирівнювання в обсягах, які не забезпечують річну потребу в коштах відповідних закладів бюджетної сфери, перш за все, означає невиконання вимог ст. 66 та 67 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», якими визначено основи збалансування місцевих бюджетів та фінансового забезпечення витрат, пов'язаних із здійсненням органами місцевого самоврядування повноважень органів виконавчої влади [2].

Крім того продовження такої практики і збільшення її масштабів нівелює ті позитиви, які з'явилися у перерозподілі бюджетних ресурсів в межах бюджетної системи разом із запровадженням у 2001 р. формульного порядку розрахунку дотацій вирівнювання, що надаються місцевим бюджетам з Державного бюджету України. Саме формульний підхід у визначенні обсягів бюджетних трансфертів сприяв утвердженню справедливого і прозорого процесу бюджетного перерозподілу, в тому числі у розрізі адміністративно-територіальних одиниць країни.

Органи місцевого самоврядування опинилися один на один перед проблемою нестачі коштів для виплати заробітної плати працівникам бюджетних установ, оплати інших видатків, пов'язаних з поточною діяльністю. Виходом з даної ситуації, на наш погляд, могло би бути запровадження у практику вітчизняного місцевого самоврядування механізму відмови від виконання незабезпечених фінансовими ресурсами делегованих повноважень.

За нашим переконанням органи місцевого самоврядування обов'язково повинні мати важелі впливу на державну владу щодо повного фінансового забезпечення повноважень, які їм делегуються. Для унеможливлення виникнення зазначених ситуацій та суттєвого покращення фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування необхідно:

- неухильно дотримуватися вимог діючого законодавства у сфері фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування;
- забезпечити компенсацію втрат доходів місцевих бюджетів із-за надання державою податкових пільг, перш за все, по платі за землю;

- оптимізувати видаткові повноваження місцевих бюджетів;
- ліквідувати практику коригування міністерством фінансів показників дохідної бази місцевих бюджетів і штучне її збільшення;
- оптимізувати строки надання бюджетних трансфертів з державного бюджету для рівномірного забезпечення фінансовими ресурсами місцевих бюджетів протягом бюджетного року;
- провести системне зміцнення доходів місцевих бюджетів шляхом внесення змін до переліку їх власних і закріплених доходів;
- посилити інвестиційну складову місцевих бюджетів шляхом розширення переліку дохідних джерел бюджету розвитку;
- провести підготовчу роботу щодо своєчасного запровадження передбаченого Податковим кодексом України податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;
- вдосконалити механізм оподаткування податком на нерухомість для посилення його фіскальної ролі у формуванні місцевих бюджетів;
- запровадити податок на багатство з метою утвердження соціальної справедливості, що є важливим в умовах фінансової кризи.

Література:

1. Офіційний сайт Асоціації міст України – Доступний з: <http://www.auc.org.ua/>.
2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» – Доступний з: <http://portal.rada.gov.ua/>.

Білоус І. І.

к. е. н., доцент кафедри фінансів

БІДНІСТЬ В УКРАЇНІ, ЇЇ КРИТЕРІЇ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Бідність – це найважливіший негативний феномен, властивий будь-якому суспільному устрою, що відображає загальний стан економіки країни і рівень життя населення, ступінь нерівності і забезпечення прав людини, ефективність реалізації державних економічних та соціальних програм. Дане явище суттєво обмежує можливості людського розвитку, породжує соціальні конфлікти, є загрозою єдності суспільства. Відтак, боротьба з бідністю є одним з головних викликів сьогодення.